

ตติยาตุลยาธิกรณพหุพิหิสมาส

ตติยาตุลยาธิกรณพหุพิหิสมาส คือ สมาสที่เมื่อสำเร็จรูปแล้ว มีบทกัตตา (ผู้ทำ) ในรูปวิเคราะห์เป็นประธาน แปลว่า มี.....

ลักษณะของสมาสนี้

๑. ในรูปวิเคราะห์บททั้งสองลงวิภัติ วจนะ และลิงค์เดียวกัน
๒. มี ย ศัพท์ประกอบด้วยตติยาวิภัติ
๓. มี ต ศัพท์ประกอบด้วยปฐมวิภัติ
๔. สำเร็จแล้ว มีบทกัตตาในรูปวิเคราะห์เป็นประธาน
๕. เป็นได้ ๓ ลิงค์เปลี่ยนลิงค์ไปตามนามนามที่ตนขยาย

การเปลี่ยน ย ต ศัพพนามในรูปวิเคราะห์

	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปุงลิงค์	เยน โส	เยหิ เต
อิถิลิงค์	ยาย सा	ยาหิ ता
นปุงสกลิงค์	เยน ตံ	เยหิ तानि

ตัวอย่างรูปวิเคราะห์ใน ๓ ลิงค์

จิตานิ อินฺทฺริยานิ เยน โส จิตินฺทฺริโย (เถโร)

(อ.อินทรีย์ ท. อันพระเถระ ไค ชนะแล้ว อ.พระเถระ นั้น ชื่อว่า มีอินทรีย์อันชนะแล้ว)

จิตานิ อินฺทฺริยานิ ยาย सा จิตินฺทฺริยา (เถรี)

(อ.อินทรีย์ ท. อันพระเถรี ไค ชนะแล้ว อ.พระเถรี นั้น ชื่อว่า มีอินทรีย์อันชนะแล้ว)

จิตานิ อินทุரியานิ เยน ตํ ชิตินทุริยํ (กุลํ)

(อ.อินทุรีย์ ท. อันตระกุล ไค ชนะแล้ว อ.ตระกุล นั้น ชื่อว่า มีอินทุรีย์อัน
ชนะแล้ว)

กตํ ปุณฺณํ เยน โส กตปุณฺณโณ (ปุริโส)

(อ.บุญ อันบุรุษ ไค กระทำแล้ว อ.บุรุษ นั้น ชื่อว่า มีบุญอันกระทำแล้ว)

กตํ ปุณฺณํ ยาย สว กตปุณฺณา (กณฺณา)

(อ.บุญ อันนางสาวน้อย ไค กระทำแล้ว อ.นางสาวน้อย นั้น ชื่อว่า มีบุญ
อันกระทำแล้ว)

กตํ ปุณฺณํ เยน ตํ กตปุณฺณํ (กุลํ)

(อ.บุญ อันตระกุล ไค กระทำแล้ว อ.ตระกุล นั้น ชื่อว่า มีบุญอันกระทำ
แล้ว)

อาหิตโ อคฺคิ เยน โส อาหิตคฺคิ (พฺราหฺมโณ)

(อ.ไฟ อันพราหมณ์ ไค บูชาแล้ว อ.พราหมณ์ นั้น ชื่อว่า มีไฟอันบูชา
แล้ว)

อาหิตโ อคฺคิ ยาย สว อาหิตคฺคิ (พฺราหฺมณิ)

(อ.ไฟ อันนางพราหมณี ไค บูชาแล้ว อ.นางพราหมณี นั้น ชื่อว่า มีไฟ
อันบูชาแล้ว)

อาหิตโ อคฺคิ เยน ตํ อาหิตคฺคิ (กุลํ)

(อ.ไฟ อันตระกุล ไค บูชาแล้ว อ.ตระกุล นั้น ชื่อว่า มีไฟอันบูชาแล้ว)

ทิกฺขจรมฺโ (เถโร)

ทิกฺขโ รมฺโ เยน โส ทิกฺขจรมฺโ (เถโร)

ทิกฺขจรมฺมา (เถรี)

ทิกฺขโ รมฺโ ยาย สว ทิกฺขจรมฺมา (เถรี)

ทิวจธมม (กุล)

ทิวโจ ธมโม เยน ตั ทิวจธมม (กุล)

ปตตธมโม (ภิกขุ)

ปตตธมมา (ภิกขุณี)

ปตตธมม (กุล)

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงวิเคราะห์บทสมาสต่อไปนี้

๑. วิสปีโต (สโร)

๒. สุตธมโม (อุปาสโก)

๓. ฌาตธมมา (อิตถิ)

๔. ปีโตทโก (ทารโก)

๕. ขาทิตผลา (ทาริกา)